

Stadteland Initiatievenfonds

Startnotitie

Rob Manders, Sandy de Wit
Blaauwberg | Juli 2026

Inhoud

Inleiding	3
1. Waarom een Stadteland Initiatievenfonds?	4
2. Landelijke praktijk	7
2.1 Opkomst en verspreiding ondernemersfonds	7
2.2 Structuurkenmerken van fondsen	8
2.3 Lessen uit de praktijk	10
3. Inhoudelijke thema's	15
Energietransitie en circulariteit	15
Maatschappelijke verbondenheid	16
Cofinanciering en professionalisering	17
Arbeidsmarkt, talent en levendigheid	19
Kennis, innovatie en digitalisering	20
4. Uitgangspunten Stadteland Initiatievenfonds	22
4.1 Aansluiting bij bestaande collectiviteit	22
4.2 Voor en door ondernemers en organisaties	22
4.3 Communicatie en draagvlak	23
4.4 Experiment en organische groei	24
4.5 Gebiedsgewijze organisatie	25
Bedrijventerreinen en landbouw	25
Centrum Geldrop en Centrum Mierlo	26
Wijkmanagement: Geldrop-Oost, Geldrop-West en Mierlo	27
5. Het Stadteland Initiatievenfonds Geldrop-Mierlo	28
5.1 Tarief en fondsomvang	28
5.2 Experimenteerperiode van vijf jaar	28
5.3 Onafhankelijk bestuur	28
5.4 Aanvraagcriteria	29
5.5 Trekkingsrechten per gebied	30
Bijlage 1: Infographic voorstel Stadteland Initiatievenfonds	31
Bijlage 2: Voorbeeldprojecten uit andere fondsen	32

Afbeelding op de omslag: *Het Stadteland* door **Studio Giftig**

Inleiding

De Oost-Brabantse dorpen kennen een geschiedenis van landbouw, industrie en arbeid. Hard werken was vanzelfsprekend, grote rijkdom zeldzaam. Op de schrale zandgronden leidden velen een marginaal bestaan. Juist die omstandigheden legden – zo wordt vaak geanalyseerd – de basis voor het huidige succes van de regio. Schaarste maakt vindingrijk en noodzaakt tot samenwerking. Niet toevallig vonden de Boerenleenbank en de Boerenbond hier hun oorsprong. In Geldrop werd op 18 augustus 1897 de eerste kredietcoöperatie van Nederland opgericht; kort daarna volgden Leende en Heeze, en in december 1897 Mierlo. Deze lokale banken groeiden uit tot de voorloper van de huidige Rabobank. De Boerenleenbanken werkten volgens het principe van zelfhulp: onafhankelijk blijven van woekeraars en liefdadigheid, samen sparen, elkaar steunen in moeilijke tijden en investeren in de toekomst. Diezelfde mentaliteit is nog altijd herkenbaar in de Brainportregio. De omstandigheden zijn veranderd, maar de kern is gelijk gebleven: door samenwerking kom je verder, en de regio neemt in de eerste plaats zelf verantwoordelijkheid. Of, in de woorden van de regionale voetbalgrootmacht: „Eendracht maakt macht.” In Geldrop-Mierlo werken we nu aan een eigentijdse vorm van samenwerking: het Stadteland Initiatievenfonds.

Geldrop-Mierlo staat voor een reeks uitdagingen die om meer vragen dan individuele ondernemers of vrijwilligersbesturen kunnen leveren. Vraagstukken op het gebied van energietransitie, netcongestie, digitale veiligheid, arbeidsmarktkrapte en leefbaarheid overstijgen het vermogen van afzonderlijke organisaties. Er is behoefte aan structurele samenwerking, regie en professionele ondersteuning op gebiedsniveau.

Dit rapport introduceert het Stadteland Initiatievenfonds: een gemeentebreed investeringsinstrument, geënt op de beproefde praktijk van ondernemersfondsen in Nederland. In meer dan vijftig gemeenten functioneren dergelijke fondsen al succesvol, waaronder dichtbij in Helmond en Laarbeek. De ervaringen zijn overwegend positief: fondsen leveren aantoonbare meerwaarde voor leefbaarheid, economisch klimaat en onderlinge samenhang.

In Geldrop-Mierlo bestaan al succesvolle gebiedsfondsen op basis van reclamebelasting in beide dorpscentra. Het gemeentebrede Stadteland Initiatievenfonds is een logische volgende stap in een lange traditie van samenwerking.

De naam **Stadteland** sluit aan op de Villagemarketing van Geldrop-Mierlo. Stadteland verwijst naar het unieke karakter van de gemeente: de dynamische samenkomst van het stedelijke Geldrop en het landelijke Mierlo. Die naam doet gestaag zijn entree in Geldrop-Mierlo: de recent onthulde muurschildering bij het **Weverijmuseum** draagt de naam Het Stadteland als symbool van die lokale identiteit. Het Stadteland Initiatievenfonds is een beoogd lokaal geworteld instrument dat die identiteit versterkt.

1. Waarom een Stadteland Initiatievenfonds?

In Geldrop-Mierlo zijn er meerdere redenen om te verkennen of een gezamenlijk investeringsfonds wenselijk is. Een fonds vóór en dóór ondernemers en het maatschappelijk middenveld (onderwijs, zorg, sport, cultuur). Een platform voor structurele samenwerking en een stabiele, financiële backbone om allerlei projecten en activiteiten van de grond te krijgen.

Om te beginnen zijn er een aantal praktische, lokale motieven die een rol spelen.

- **Versterking van de organisatiegraad op bedrijventerreinen**

In het Economisch Beleid van de gemeente (2022) is vastgesteld dat het organiserend vermogen op de bedrijventerreinen tekortschiet. Een basispakket van parkmanagement en collectieve beveiliging ontbreekt. Dat zet de toekomstbestendigheid van de terreinen onder druk. Gezamenlijke investeringen zijn noodzakelijk om kwaliteit, veiligheid en aantrekkelijkheid voor huidige én toekomstige bedrijven te waarborgen.

- **Doorontwikkeling van de succesvolle centrumfondsen**

In de centra van Geldrop en Mierlo betalen winkeliers en horeca al jarenlang verplicht mee aan het collectief via de reclamebelasting. Deze structurele samenwerking functioneert goed. Tegelijkertijd is er aanleiding om een volgende stap te zetten. De basis van de huidige centrumfondsen is relatief smal: alleen gebruikers van commerciële panden in een select aantal straten investeren mee in de levendigheid van het centrum. Met een gemeentebreed fonds worden ook vastgoedeigenaren, maatschappelijke organisaties en bedrijven buiten het kernwinkelgebied georganiseerd. Dat vergroot de slagkracht en biedt ruimte voor nieuwe vormen van samenwerking en cross-overs.

- **Meer samenwerking en investeringen in het buitengebied**

Het Brabantse buitengebied is volop in transitie. Naast landbouw groeit de recreatieve- en andere economische bedrijvigheid. Ondernemers worden geconfronteerd met grote opgaven: energie en netcongestie, stikstof, toenemende recreatiedruk, ruimtelijke schaarste en vrijkomende agrarische bebouwing. Om hierop regie te kunnen voeren, is een sterke organisatiegraad essentieel. In gemeenten als Deurne en Laarbeek is binnen het Ondernemersfonds een aparte stichting voor het buitengebied opgericht, gericht op onderlinge verbinding, profilering en gezamenlijke aanpak van gebiedsopgaven. Dat biedt een inspirerend voorbeeld.

- **Benutten van cofinancieringskansen**

Op dit moment blijven kansen liggen door gebrek aan collectieve middelen en organisatiekracht. Provincie, Brainport, Rijk en EU beschikken over substantiële cofinancieringsbudgetten voor verduurzaming, innovatie, veiligheid en sociaalmaatschappelijke projecten. Om deze middelen aan te trekken, is een stabiele zelforganisatie met structureel investeringsvermogen cruciaal. In Helmond functioneert het Ondernemersfonds aantoonbaar als multiplier: lokale investeringen trekken externe middelen, kennis en netwerken aan.

Daar zijn er nog een aantal meer strategische overwegingen. De afgelopen jaren hebben aangetoond dat onverwachte ontwikkelingen – van oorlogen en energiecrisissen tot pandemieën – direct raken aan de belangen van bedrijven, inwoners en de lokale economie. Om hierop te kunnen anticiperen, is het essentieel om niet alleen reactief, maar vooral proactief te handelen. Een sterk organiserend vermogen is hierbij cruciaal. Bedrijven en maatschappelijk middenveld hebben te maken met een serie van strategische opgaven die van toenemende omvang en complexiteit zijn en steeds meer in elkaar grijpen. Door gezamenlijk te investeren in voorzieningen, activiteiten en programma's kunnen op deze opgaven betekenisvolle resultaten worden geboekt. We noemen een aantal van deze opgaven, het gaat niet om een limitatieve lijst.

- **Talent behouden en aantrekken.**

De arbeidsmarkt in de Brainportregio is krap, en de groei van het hightechcluster in Eindhoven/Veldhoven versterkt de concurrentie om talent. Voor bedrijven in Geldrop-Mierlo betekent dit dat zij zichtbaarder moeten worden als aantrekkelijke werkgevers en een intensieve samenwerking met het onderwijs. Het gaat daarbij ook steeds meer om het creëren van goede randvoorwaarden rondom een bedrijf om het aantrekkelijk te maken. Zo heeft het Helmondse fonds een aanpak ontwikkelt rondom vitaliteit, gezondheid en werkplezier. Bedrijven kunnen sparren met een ervaren HR-manager om praktische stappen te zetten op het gebied van preventie en vitaliteit. Er zijn workshops beschikbaar voor ondernemers en medewerkers. En het is soms zo praktisch als het uitzetten van ommetje voor de lunch.

En intensieve samenwerking zorgt ook voor kortere lijntjes. Weer een goed voorbeeld uit Helmond. Het bedrijf Clipper Interall is begin dit jaar verkocht en de nieuwe eigenaar heeft besloten alle productiefaciliteiten naar het buitenland te verplaatsen. Alle bedrijven op de terreinen zijn geattendeerd op de aankomende beschikbaarheid van een grote groep (95) ervaren medewerkers (van operators en logistiek medewerkers tot aan de receptioniste en teamleiders). Vraag en aanbod worden aan elkaar gematcht onder andere via een banenmarkt. Zo wordt lokaal talent (en ervaring) behouden voor de stad.

- **Anticiperen op de schaalsprong: nieuwe betrokkenheid bij het verenigingsleven genereren.**

De groei van de regio brengt zowel kansen als uitdagingen met zich mee. Een uitdaging is het betrekken van nieuwe groepen bewoners bij het lokale verenigingsleven. Zo staan traditionele sportclubs onder druk door dalende ledenaantallen en een afname van vrijwilligers. De nieuwe, steeds vaker ook internationale bewoners willen wel sporten maar hebben andere behoeften. Meer flexibiliteit, laagdrempeliger, meer afwisseling in type sport, meer denkend in abonnementsvorm dan in lidmaatschap. Sportclubs en bedrijven kunnen in samenwerking tot nieuwe initiatieven en arrangementen komen. Van periodieke sportclinics, gezamenlijke toernooien, kleinschalige sportactiviteiten in de wijk tot aan een sportinstructeur die wekelijks groepen werknemers samen laat sporten.

Een Stadteland Initiatievenfonds kan fungeren als de spil in het oppakken van deze verschillende opgaven. Het fonds biedt niet alleen financiële middelen, maar ook een platform voor samenwerking en coördinatie. Door projecten rond arbeidsmarkt, klimaatadaptatie, mobiliteit, verduurzaming en tal van andere thema's te bundelen, wordt op een praktische manier gewerkt aan een veerkrachtige lokale economie.

We voegen nog een laatste punt toe aan deze opsomming. **Geldrop-Mierlo staat vooral bekend als aantrekkelijke woongemeente.** De economische omvang is relatief beperkt. Dat blijkt uit de arbeidsquote (aantal banen per 100 leden van de beroepsbevolking).

	Aantal banen	Beroepsbevolking	Aantal banen per 100 leden beroepsbevolking
Nuenen	8.740	13.000	67
Geldrop-Mierlo	15.840	23.000	69
Heeze-Leende	6.880	9.000	76
Valkenswaard	13.810	17.000	81
Deurne	15.620	19.000	82
Someren	9.910	12.000	83
Helmond	51.040	56.000	91
Eindhoven	188.770	147.000	128
Veldhoven	44.390	27.000	164

Met een score van 69 heeft Geldrop-Mierlo, ook in vergelijking met andere substedelijke gemeenten, een lage arbeidsquote. Gemeenten met een score boven de 100 kennen een inkomende pendel en vervullen vaak een centrumfunctie; onder de 80 is vooral sprake van een woongemeente.

Een relatief kleine economie kent nadelen. Bedrijven zorgen niet alleen voor werkgelegenheid – inclusief kansen voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt en stageplaatsen voor jongeren – maar ook voor dynamiek. Zij trekken bezoekers, versterken koopkrachtbinding, investeren in sport, cultuur en verenigingsleven, dragen bij aan veiligheid en leveren een belangrijke bijdrage aan de gemeentelijke financiën. Zelfs wanneer werkgelegenheid in buurgemeenten beschikbaar is, mist een pure woongemeente economische en maatschappelijke levendigheid. Daarbij leidt sterke woon-werkpendel tot extra verkeersdruk.

De regio staat bovendien aan de vooravond van een forse schaalsprong. Voor Geldrop-Mierlo zijn circa 2.500 extra woningen voorzien tot 2030. Dat biedt kansen, maar vraagt ook om een sterke positie van ondernemers en maatschappelijke organisaties in de ruimtelijke en economische ontwikkeling. Het is van belang nieuwe inwoners te binden aan de lokale economie en gemeenschap, en tegelijkertijd ruimte te blijven bieden aan bedrijvigheid. Zo wordt het zogenaamde 'Brandevoort-effect' voorkomen: een mooie wijk, fijne plek om te wonen maar zonder een echte economische functie en verbinding met de rest van de stad. Of een tikje zwartwit, meer een Eindhovense buitenwijk dan een integraal onderdeel van de eigen stad.

2. Landelijke praktijk

Het Stadteland Initiatievenfonds is geënt op een beproefde nationale praktijk, die van het Ondernemersfonds. In meer dan vijftig Nederlandse gemeenten functioneren gemeentebrede ondernemersfondsen. De ervaringen zijn overwegend positief en bieden waardevolle lessen voor de inrichting van het fonds in Geldrop-Mierlo.

We beschrijven achtereenvolgens de opkomst en verspreiding van de fondsen (2.1), de gedeelde structuurkenmerken (2.2) en de belangrijkste lessen uit twintig jaar praktijk (2.3).

2.1 Opkomst en verspreiding ondernemersfondsen

Het Ondernemersfonds heeft zijn oorsprong in Leiden. Daar is in 2005 op initiatief van het georganiseerde bedrijfsleven een gemeentebreed fonds gevormd, gevoed vanuit een beperkte opslag op de OZB voor niet-woningen. Daarmee ontstond een stabiele en structurele financieringsbron voor collectieve investeringen in het vestigingsklimaat. De gemeente staat op afstand van het fonds: de betalers voeren zelf de regie.

Het Leidse model bleek een effectief middel om private investeringen in de lokale economie los te maken. Het maakte bovendien een einde aan de vrijblijvendheid in de samenwerking en gaf een forse impuls aan het organiserend vermogen van ondernemers ter plekke. Het signaal heeft navolging gekregen in grote delen van het land. Inmiddels werken circa vijftig gemeenten met een Ondernemersfonds. Daarnaast is in tenminste vijftien tot twintig gemeenten op dit moment een onderzoek of discussie gaande.

Het overzicht van actieve fondsen op de volgende pagina maakt duidelijk dat een fonds in zeer verschillende omgevingen kan gedijen: grote steden én kleinere gemeenten, dichtbevolkte Randstad én dunner bevolkte regio's, industriegemeenten én streken met een sterk agrarisch of toeristisch profiel. Dat heeft te maken met de flexibiliteit van het instrument. De systematiek werkt overal hetzelfde — gefinancierd vanuit de OZB-opslag voor niet-woningen, 'voor en door ondernemers', gemeente op afstand — maar met een uitwerking die volledig is aangepast aan lokale wensen, context en doelstellingen.

De kunst van het nadenken over een fonds voor Geldrop-Mierlo bestaat er dan ook uit om vanuit deze algemene systematiek — die vrij basaal en overzichtelijk is — en de landelijke praktijkervaringen — die er volop zijn — toe te werken naar een model op lokale maat. In hoofdstuk 4 doen we daarvoor een voorstel.

Leiden	Wijk bij Duurstede	Laarbeek
Utrecht	Culemborg	Deurne
Leeuwarden	Houten	Harlingen
Groningen	Montfoort	Vlaardingen
Dordrecht	Den Helder	Waddinxveen
Heerlen	Schagen	Gouda
Helmond	Enkhuizen	Zwijndrecht
Alkmaar	Medemblik	Hendrik-Ido-Ambacht
Delft	Assen	Alblasserdam
Meppel	Uithoorn	Heerenveen
Súdwest-Fryslân	Nieuwkoop	Sliedrecht
Heerde	Lisse	Hardinxveld-Giessendam
Westerveld	Katwijk	Amstelveen
Het Hogeland	Bodegraven-Reeuwijk	Gorinchem
Beverwijk	Pijnacker-Nootdorp	Terschelling
Schiermonnikoog	Twenterand	Ridderkerk
Best	Landgraaf	

2.2 Structuurkenmerken van fondsen

Voordat we ingaan op de lokale context en het voorstel voor Geldrop-Mierlo, eerst een overzicht van de structuurkenmerken die alle fondsen delen. Die kenmerken vormen het 'DNA' van het instrument, en ze zijn tegelijk de uitkomst van twintig jaar praktijkervaring. Wie de opzet van een fonds overweegt, doet er goed aan deze bouwstenen te kennen.

Financiering via een OZB-opslag niet-woningen

Alle fondsen worden gevoed via een opslag op de OZB voor niet-woningen. De meeropbrengst van die verhoging wordt één op één overgedragen aan de stichting die het fonds beheert. De meeste fondsen werken met een tarief tussen de 40 en 90 euro per 100.000 euro WOZ-waarde. De hoogte van het tarief is afhankelijk van het ambitieniveau en de financieringsbehoefte vanuit de bestaande collectiviteit. In sommige fondsen wordt een gefaseerde opbouw toegepast.

Alle eigenaren en gebruikers van zakelijk vastgoed dragen bij

Niet alleen winkels, kantoren en horecapanden betalen mee, maar onder andere ook onderwijsgebouwen, zorgruimtes, cultuurpodia, sportpanden en agrarische gebouwen. Onder de noemer 'ondernemers' wordt dus uitdrukkelijk ook de categorie 'not-for-profit' verstaan: onderwijs, zorg, sport en cultuur. Het omgaan met die diversiteit is in de praktijk geen knelpunt maar juist een verworvenheid. De participatie van veel verschillende partijen zorgt voor cross-overs, creativiteit en onverwachte — vaak zeer betekenisvolle — samenwerkingen. Voor maatschappelijke organisaties opent het fonds een nieuw platform voor samenwerking met het bedrijfsleven.

Bestedingen zijn geheel vrij

Alles wat ondernemers aanmerken als hun gezamenlijk belang komt voor financiering in aanmerking. Er kan bovendien gespaard worden binnen het fonds, bijvoorbeeld voor grotere uitgaven in latere jaren. Er geldt geen bestedingsdwang. Deze regelvrijheid is een bewuste keuze: het fonds is een vrijplaats voor ondernemende creativiteit, geen subsidieprogramma met een vast bestedingskader.

Aansturing via trekkingsrechten en een gemeentebreed aandeel

In veel fondsen wordt gekozen om via trekkingsrechten een substantieel deel van de middelen ter beschikking te stellen aan de gebieden en/of sectoren waar het is opgebracht. De bepaling van de omvang en begrenzing van de trekkingsrechten vergt maatwerk; de praktische uitwerking verschilt sterk per fonds. Daarnaast werken steeds meer fondsen met een overkoepelend, gemeentebreed budget voor gebieds- en sectoroverstijgende belangen. In een aantal fondsen (Sliedrecht, Hardinxveld-Giessendam, Uithoorn, Terschelling) is het idee van trekkingsrechten zelfs geheel losgelaten en wordt het gehele budget vanuit één gemeentebreed platform aangestuurd. De omvang en werking van 'gemeentebreed' vergt opnieuw lokale maatvoering.

Professionele ondersteuning

Vrijwel alle fondsen werken met een vorm van professionele ondersteuning. In ieder geval een secretariaat, en steeds vaker een fondsmanager die in dienst staat van de ondernemers. De fondsmanager jaagt plannen aan, werkt ideeën uit, onderhoudt contacten met gemeente en externe partijen, gaat actief op zoek naar cofinanciering en functioneert als verbindende factor tussen alle gebruikers van het fonds. In fondsen waar de trekkingsrechten zijn gebundeld in grotere werkorganisaties (bijvoorbeeld Helmond, Laarbeek) ligt de professionele capaciteit vooral in die werkorganisaties — met een parkmanager, centrummanager en buitengebiedmanager.

Non-interventie en non-substitutie

Met de gemeente worden twee kernafspraken gemaakt. Non-interventie betekent dat er geen gemeentelijke sturing is op de bestedingen van het fonds. Non-substitutie betekent dat er geen publieke (onderhouds-)taken op het fonds worden afgewenteld; het fonds is aanvullend op publieke taken, niet vervangend. Aan het einde van het jaar wordt door het fonds verantwoording afgelegd over de wijze van besteding — het blijft formeel immers publiek geld. De afspraken tussen fonds en gemeente worden vastgelegd in een convenant.

Btw-plichtig en aftrekgerechtigd

Per ministeriële regeling zijn alle ondernemersfondsen btw-plichtig verklaard. Dat betekent tegelijk dat ze btw mogen aftrekken. De opbrengst is daarmee een netto te besteden bedrag. Enige uitzondering is het aandeel dat door de non-profit wordt opgebracht; die sector kan de btw doorgaans niet in aftrek nemen. Het btw-dossier is in beweging door recente jurisprudentie wat in potentie alle fondsen ongeacht heffingsgrondslag raakt. Het dossier is goed belegd bij het Landelijk Platform Ondernemersfondsen die in overleg staat met betrokken ministeries.

Start als experiment, daarna doorgaans onbepaalde tijd

Een fonds start vrijwel altijd als experiment, meestal met een looptijd van vijf jaar. Na die vijf jaar vindt een evaluatie plaats en wordt beoordeeld of het fonds een vast onderdeel dient te zijn van het lokaal-economische landschap. Veel fondsen hebben deze proefperiode inmiddels doorlopen en zijn voor onbepaalde tijd vastgesteld. De evaluatiemomenten vormen ook een natuurlijk exit-moment: als het fonds niet blijkt te werken, kan de gemeenteraad besluiten het niet voort te zetten.

2.3 Lessen uit de praktijk

De circa vijftig fondsen in het land zijn in de afgelopen twintig jaar een rijke leerschool gebleken. Binnen het Landelijk Platform Ondernemersfondsen — waarvan veel fondsen lid zijn — worden praktijkervaringen en leerpunten gedeeld. We brengen de belangrijkste lessen hier samen, geordend naar thema. Deze lessen vormen samen met de lokale context (hoofdstuk 3) de onderlegger voor het voorstel in hoofdstuk 4.

Haak aan bij bestaande collectiviteit

Een fonds is geen vervanger van bestaande samenwerking, maar een versterker. De ervaring leert dat fondsen het snelst tot ontwikkeling komen in gemeenten waar al collectiviteit aanwezig is — via bedrijvenverenigingen, centrummanagement-organisaties of sectorverbanden. De bestaande organisaties krijgen meer armslag en slagkracht, en nog ongeorganiseerde gebieden worden uitgenodigd om aan te haken. In Geldrop-Mierlo is die collectiviteit op verschillende niveaus al aanwezig (Gemini, OVM, centrumorganisaties Geldrop en Mierlo, ZLTO, Coöperatie Hooge Akker). Dat is een gunstig. Op een groot deel van de terreinen ontbreekt de collectiviteit, hier is nog werk in te verzetten.

Tarief: balans tussen ambitie en draaglast

Binnen de meeste startende fondsen wordt gerekend met een bijdrage tussen de 40 en 90 euro per 100.000 euro WOZ-waarde. Die range blijkt in de praktijk een werkbare balans te leveren tussen twee uitgangspunten. Ten eerste blijft de individuele draaglast overzichtelijk — een te forse belasting zou het fonds zijn doel voorbijschieten. Ten tweede leidt het tot een substantiële collectieve opbrengst. Kortom: het is de moeite waard om een fonds te beginnen, en niet zo kostbaar dat het onverkoopbaar wordt. Een gefaseerde opbouw van het tarief — zoals Houten heeft gedaan — is een optie om de organisatie in de eerste jaren rustig te laten ingroeien.

Investeer in professionaliteit

Diverse fondsen beginnen met een ingebakken zuinigheid: zo min mogelijk overheadkosten. Dat is vanuit een mkb-moraal goed te begrijpen, maar het is een dogma dat zich op de middellange termijn tegen het fonds keert. Het is wat de Engelsen noemen 'penny wise but pound foolish'. Steeds meer fondsen kiezen daarom voor een vorm van professioneel fondsmanagement of professionele werkorganisaties op gebiedsniveau. Dat betaalt zich terug: meer daadkracht, actieve communicatie, bredere betrokkenheid van ondernemers, betere samenwerking met gemeente en externe partners, meer cofinanciering en de mogelijkheid om proefballonnen uit te werken tot volwaardige businesscases.

Ter illustratie de verhouding tussen fondsomvang en professionele inzet in enkele andere fondsen:

Fonds	Jaarbudget fonds	Professionele inzet
Westerveld	± € 300.000	20 uur per week fondsmanager en aanvullend secretariaat
Houten	± € 500.000	24 uur per maand fondsmanager
Sliedrecht	± € 550.000	8 uur per week fondsmanager + 8 uur per week secretariaat
Gorinchem	± € 800.000	16 uur per week fondsmanager

Het fonds in het Drentse Westerveld geldt in de landelijke praktijk als een inspiratiebron. Met een relatief klein budget heeft men daar fors geïnvesteerd in professionele capaciteit — een fondsmanager die plannen aanwakkert, in gesprek gaat met ondernemers, kansen signaleert, cofinanciering aandraagt, cross-overs stimuleert. Het effect: veel dynamiek, diversiteit aan projecten en een hoge betrokkenheid in alle delen van de gemeente.

Schaal en samenhang: de juiste maat voor trekkingsrechten

Fondsen kiezen uiteenlopende modellen voor de aansturing van het geld. De vroege starters (Leiden, Utrecht, Leeuwarden, Delft, Gouda) hebben vaak gekozen voor een fijnmazige toepassing: veel trekkingsrechten, ieder met een eigen bestuur. Voordeel daarvan is de snelle acceptatie van het fonds en een hoog niveau van herkenbaarheid en eigenaarschap: ondernemers voelen dat het fonds iets betekent voor hun directe omgeving. Nadeel is de versnippering: kleine trekkingsrechten hebben beperkte slagkracht, doen een groot beroep op vrijwilligers en er ontstaat weinig samenhang tussen gebieden en sectoren.

Helmond heeft gekozen voor een andere route: bundeling in drie grotere trekkingsrechten — de bedrijventerreinen, de binnenstad en het wijkmanagement — elk met een eigen professionele werkorganisatie. De drie delen beschikken ieder over een substantieel budget waarmee het verschil kan worden gemaakt, en borgen zelf een goede vertakking naar typen bedrijvigheid of deelgebieden. Helmond haalt met dit model aanzienlijke cofinanciering binnen: op het programma Smart Synergy Helmond staat tegenover elke fondseuro ruim vier euro aan publieke cofinanciering (provincie, rijk, EU). Laarbeek heeft dat systeem naar eigen maat gebracht: bedrijventerreinen, kernen (centramanagement) en buitengebied. Er wordt binnen de fondsenwereld ook wel gesproken over het Brabantse model.

In Sliedrecht is besloten om te werken met één platform waar vertegenwoordigers van alle gebieden/sectoren bij zijn aangesloten. Met een heel schuin oog wordt gekeken naar de opbrengsten, maar er wordt vooral gekeken naar de vraag waar de investering het meest gewenst is. Deze vorm heeft wel een aantal voorwaarden om goed te functioneren, zo is er een zekere gunfactor en breed gezichtsveld nodig. (Zie ook 'De trend naar meer gemeentebreed')

De algemene les is tweeledig. Maak trekkingsrechten niet zo klein dat ze versnipperd raken en onvoldoende slagkracht hebben. En kies voor een vorm die past bij de lokale context en samenwerkingscultuur. Hoewel de samenwerkingsgezindheid van Sliedrecht aanspreekt, lijkt voor Geldrop-Mierlo het Helmondse model een aansprekend start- en referentiepunt. Door te kiezen voor geografische clusters van op elkaar gelijkende gebieden — bedrijventerreinen bijeen, kernen en/of wijken bijeen, buitengebied bijeen — is er sprake van voldoende samenhang en slagkracht, terwijl er tegelijkertijd oog is voor de verschillende behoeften in de gebieden.

De trend naar meer gemeentebreed

Een opvallende ontwikkeling in het land is de groei van het gemeentebrede aandeel. Waddinxveen, Uithoorn en Bodegraven-Reeuwijk — drie fondsen die begonnen zonder gemeentebreed budget — hebben hun werkwijze inmiddels aangepast en werken met een aandeel van respectievelijk 50%, 100% en 15% voor overkoepelende bestedingen. Westerveld werkt al vanaf de start met 80% gemeentebreed. Sliedrecht, Hardinxveld-Giessendam en Terschelling werken met 100%.

De motivatie voor meer gemeentebreed is telkens dezelfde: om op de grote thema's echt stappen te zetten — energietransitie, arbeidsmarkt, behoud van jong talent, onderwijs-bedrijfsleven, belangenbehartiging, multimodale bereikbaarheid — is slagkracht nodig die de afzonderlijke gebieden niet kunnen opbrengen. En het tilt het fonds boven zijn directe gebiedsbelang uit: het wordt een platform voor de regionale ondernemersagenda. De best practices in het land hebben dan ook oftewel zeer grote trekkingsrechten oftewel een groot aandeel gemeentebreed.

Bij een gemeentebreed aandeel hoort één opletpunt. Het woord 'fonds' trekt nu eenmaal belangstelling — er zijn altijd plannenmakers op zoek naar geld. Een gemeentebreed budget kan die reflex wakker roepen. Het moet daarom duidelijk blijven dat het niet om een algemeen fonds gaat, maar om een financiële positie ten dienste van georganiseerde ondernemers. Duidelijke criteria en een actieve programmering vanuit het fonds zelf helpen daarbij.

Bestedingen evolueren: drie generaties

In de meeste fondsen zien we een ontwikkeling van bestedingen plaatsvinden, van praktisch en korte termijn naar meer strategisch en lange termijn. In het landelijk platform wordt wel gesproken over drie generaties van bestedingen.

- Eerste generatie — praktische voorzieningen, eenmalige activiteiten, korte termijn. Denk aan sfeerverlichting, sinterklaasintocht, braderieën, een techniekdag, eenmalige promotiefolders.
- Tweede generatie — door-organiseren van eerste generatie, professionalisering, middellange termijn belangen, cross-overs. Denk aan parkmanagement met KVO, gezamenlijke beveiligingsarrangementen, terugkerende evenementen (winterfair, ijsbaan), afgestemde evenementenkalenders, opbouw stagenetwerken, gezamenlijke inkoop.
- Derde generatie — visie-gedreven bestedingen, eigen agenda-ontwikkeling, lange termijn belangen. Denk aan realisatie van energyhubs, city- en regiomarketing onder regie van ondernemers, eigen gebiedsvisies, collectieve werving in tekortsectoren (techniek, onderwijs, zorg), ondernemersstrategie op vergrijzing en krimp.

Een basisniveau aan eerste-generatievoorzieningen blijft belangrijk; ook na tien jaar fonds is de sfeerverlichting niet opeens overbodig. Maar de kunst is om niet in de eerste generatie te blijven hangen. Het fonds is óók een plek voor innovatie en nieuwe samenwerkingsverbanden. Een stimulerende rol van het fondsbestuur en het fondsmanagement is daarbij behulpzaam. Voor Geldrop-Mierlo betekent dit: vanaf het begin ruimte maken voor ambities op arbeidsmarkt, onderwijs-bedrijfsleven, energie en verduurzaming — naast het praktische werk op de terreinen en in de kernen.

Eigenaarschap bouw je stap voor stap op

Bij de realisatie van een fonds is het vrijwel overal een compacte groep van ondernemers die het voortouw neemt. Deze voorlopers zien nut en noodzaak van verbeterde samenwerking en werken het lokale voorstel uit. In de eerste jaren na oprichting blijven zij meestal actief betrokken, terwijl de kring van betrokkenen groter wordt. Naarmate het fonds vorm krijgt — en budget beschikbaar komt voor plannen — groeit ook de betrokkenheid. Via trekkingsrechten ligt de besluitvorming dichtbij de ondernemers. Ook het verdwijnen van freeriders versterkt het vertrouwen en de sfeer: het collectezak-gevoel verdwijnt.

Een aandachtspunt hierbij: lokaal eigenaarschap kent ook een keerzijde. Ondernemers zijn vaak zuinig, waardoor de nadruk soms meer op sober beheer komt te liggen dan op creatief en effectief besteden. Bij bredere, gebieds- en sectoroverstijgende plannen kan een strak systeem van trekkingsrechten lastig zijn. Ook dat is een argument voor een zichtbaar gemeentebreed deel en een actieve fondsmanager die de onderlinge uitwisseling aanjaagt.

Tempoverschillen tussen gebieden zijn normaal

Na de start van een fonds ontwikkelen gebieden en sectoren zich zelden in hetzelfde tempo. Dat is ook geen probleem. Wel ligt er een duidelijke taak bij het fondsbestuur en de fondsmanager om ervoor te zorgen dat er geen structurele achterblijvers ontstaan. Dat vergt een vorm van opbouwwerk: gebieden op gang helpen met organisatie, communicatie en bestedingsmanagement. Ideeën zijn er meestal wel genoeg, het gaat vooral om organisatie- en realisatiekracht. Voor Geldrop-Mierlo is dit zeker een relevant aandachtspunt aangezien een groot aantal gebieden (terreinen, wijken, buitengebied) nu nog een beperkte organisatiegraad kennen.

Non-substitutie werkt, en leidt zelfs tot meer publieke inzet

Een terugkerende zorg is dat de gemeente minder gaat investeren op 'schoon, heel en veilig' zodra ondernemers via het fonds zelf een budget hebben. In de praktijk blijkt dit risico beheersbaar. Het convenant legt het beginsel van non-substitutie vast, en in vrijwel alle fondsgemeenten wordt die afspraak gehonoreerd. Sterker nog: het werkt in de regel omgekeerd. Doordat ondernemers met een eigen financiële positie scherper hun proposities naar voren kunnen brengen, groeit de druk op de gemeente om tot co-creatie en cofinanciering te komen. Er is in de praktijk geen sprake van substitutie, maar van toevoeging — de overheid legt (steeds meer) eigen middelen náást die van de ondernemers. Ondernemers moeten wel alert blijven. Een aanbeveling die in veel fondsen goed werkt, is om de gemeente vóór invoering van het fonds transparant te laten maken wat haar huidige onderhoudsniveaus zijn per gebied. Zo wordt non-substitutie toetsbaar en voorkom je discussies achteraf.

Not-for-profit als verworvenheid

De medebetaling door onderwijs, zorg, sport en cultuur wordt bij de start soms met gemengde gevoelens bekeken. In de praktijk blijkt het echter een van de sterkste troeven van het fonds. Scholen en zorginstellingen zijn grote werkgevers, omvangrijke vastgoedpartijen en vaak verankerde instituties in een gebied. En het sport- en verenigingsleven behoort tot de kern van het dorpsleven. Hun deelname zorgt voor cross-overs en samenwerkingen die anders zelden ontstaan — stagemarkten met het mbo, verduurzamingsprojecten met sportverenigingen, werving van personeel voor de zorg via gezamenlijke campagnes, cultuurprogramma's die bezoekers naar de kernen trekken. Westerveld laat zien hoe natuurlijk die interactie kan worden: veel 'maatschappelijke projecten' worden gedragen door het fonds, vanuit de overtuiging dat levendige dorpen de basis vormen om lokaal goed te kunnen ondernemen.

Houvast zonder keurslijf: criteria en governance

Het werken met enige criteria is behulpzaam om aanvragen te toetsen en het collectieve karakter van het fonds te bewaken. De criteria moeten een hulpmiddel zijn om te komen tot goede plannen en geen obstakels opwerpen: eenvoudig, richtinggevend, niet beperkend. Timmer het fonds niet vol met procedures, stemverhoudingen en formele besluitvormingsprotocollen. Het fonds moet geen kopie worden van de overheid; het is een vrijplaats voor ondernemende creativiteit. De best practices in het land kennen een lichte governance, een heldere rolverdeling tussen financieel beheer en inhoudelijke besluitvorming, en duidelijke criteria voor aanvragen.

Communicatie en zichtbaarheid zijn geen bijzaak

Het fonds moet zichtbaar zijn voor de betalers. Niet alleen om te laten zien waar het geld naartoe gaat, maar ook om het verhaal van het fonds telkens opnieuw te vertellen. De vraag 'what's in it for me?' brandt begrijpelijk bij iedere ondernemer op de lippen. En er zijn vele voorbeelden in de praktijk waarin ondernemers hun investering aan de voorkant stevig terugverdienen — door kostenvoordeel op collectieve contracten, door aangetrokken cofinanciering, door verbeterde bereikbaarheid of veiligheid. Maar het fonds presenteren als louter een verdienmodel is onvoldoende. De moraal is veeleer 'what's in it for us': hoe zorgen we samen voor een sterker ondernemersklimaat, voor een prettige werk-, woon- en recreatie-omgeving, voor een toekomstbestendige regio. Fondsen die daar consistent over communiceren, bouwen draagvlak op dat ook bij tegenwind overeind blijft.

Open voor initiatief van buiten, maar met eigen agenda

Sommige fondsen kiezen ervoor dat alleen betalende partijen een aanvraag kunnen indienen. Hoewel dat principieel logisch lijkt, mis je hierdoor mogelijk kansen. Er kunnen zeer betekenisvolle plannen zijn van niet-betalers van het fonds, van een cultureel evenement dat bezoekers naar de kernen trekt tot een onderwijsproject dat de aansluiting met de arbeidsmarkt verbetert. De aanbeveling is om het fonds open te stellen voor initiatieven, óók als daar niet-betalers bij betrokken zijn, en tegelijk de besluitvorming nadrukkelijk bij de het fonds te leggen. Zo blijft de zeggenschap intact.

Tegelijk is het verstandig dat ieder collectief werkt vanuit een eigen agenda, met doelen, thema's en vaste posten in de jaarbegroting. Zoals de centrumorganisaties van Geldrop en Mierlo dat nu al doen. Een deel van het budget kan dan worden opengelaten voor initiatief van buiten, maar het fonds blijft wel gericht op een eigen strategie. Zo voorkom je dat het fonds een passieve subsidiepot wordt.

In het volgende hoofdstuk brengen we de specifieke context van Geldrop-Mierlo in beeld. Dat is nodig om, op basis van de landelijke praktijk en de lokale omstandigheden, in hoofdstuk 4 een voorstel op maat te doen voor het Stadteland Initiatievenfonds.

3. Inhoudelijke thema's

Uit de gesprekken die tot zover met ondernemers en andere belanghebbenden zijn gevoerd, zijn diverse thema's naar voren gekomen die relevant zijn voor Geldrop-Mierlo. In een eerdere fase zijn deze thema's breed geïnventariseerd en besproken. In dit hoofdstuk werken we een aantal daarvan verder uit, mede op basis van de input vanuit de stuurgroep en de gesprekken die gedurende het proces zijn gevoerd.

De beschreven thema's vormen nadrukkelijk geen vastomlijnd programma of volledige lijst van mogelijke bestedingen. Het fonds is immers faciliterend en vraag-gestuurd: initiatieven ontstaan vanuit de praktijk en worden door ondernemers en andere betrokken partijen zelf opgepakt en uitgevoerd. De thema's in dit hoofdstuk bieden daarom vooral een richtinggevend kader voor de soorten opgaven en kansen waarbij een gezamenlijke aanpak van toegevoegde waarde kan zijn.

Per thema beschrijven we kort de context, de belangrijkste opgaven en de kansen voor samenwerking en investering. Ook zullen we enkele voorbeelden geven uit de landelijke praktijk. Daarmee ontstaat een beeld van de manier waarop gezamenlijk kan worden gewerkt aan een sterk, toekomstbestendig en levendig ondernemers- en vestigingsklimaat.

De thema's die we bespreken zijn:

- Energietransitie en circulariteit
- Cofinanciering en professionalisering
- Arbeidsmarkt, talent en levendigheid
- Kennis, innovatie en digitalisering

Op zoek naar meer inspiratie? We hebben een uitgebreidere themalijst met compacte uitleg toegevoegd als bijlage 2.

Energietransitie en circulariteit

In de huidige economische en maatschappelijke context is de energietransitie een thema dat steeds prominenter op de agenda staat, ook bij ondernemers. De omslag naar duurzame energie en circulaire bedrijfsvoering brengt niet alleen uitdagingen, maar ook kansen met zich mee. Veel ondernemers willen actief bijdragen aan deze transitie, maar de individuele inspanningen brengen je maar tot zekere hoogte. Het vinden van collectieve, schaalbare oplossingen is een inspanning, maar de resultaten zijn veelbelovend. Hieronder een voorbeeld van de aanpak in Helmond.

Bij Bedrijventerreinen Helmond wordt al geruime tijd ingezet op gezamenlijke energie-initiatieven en de verduurzaming van de terreinen. Met fondsgeld zijn de ondernemers in staat om grote publieke financieringsstromen naar zich toe te trekken. Binnen het programma Smart Synergy Helmond zijn verschillende projecten in ontwikkeling, waaronder 2 warmterotondes waarmee restwarmte wordt benut voor het verwarmen van o.a. kantoorpanden. Ook is er een grondstoffenplatform opgezet waarbij men gebruik maakt van onderlinge reststromen ter bevordering van circulaire economie. Verder wordt er gewerkt aan een waterrotonde, in anticipatie op toekomstige (drink)waterschaarste. De samenwerking is gericht op het zuiveren en hergebruik van afval- en proceswater.

www.bedrijventerreinenhelmond.nl

Binnen Geldrop-Mierlo is de energietransitie nadrukkelijk een onderwerp dat leeft bij ondernemers. Vanuit de bestaande ondernemersverenigingen zijn de afgelopen jaren al verschillende initiatieven geweest om ondernemers te informeren, kennis te delen en onderzoek te laten uitvoeren naar mogelijkheden op het gebied van verduurzaming, energiebesparing en gezamenlijke oplossingen. Daarmee is een belangrijke eerste stap gezet: de bewustwording is aanwezig en de bereidheid om gezamenlijk op te trekken is zichtbaar.

Tegelijkertijd blijkt in de praktijk dat het lastig is om vanuit deze initiatieven door te groeien naar concrete uitvoering. Ondernemersverenigingen beschikken vaak niet over voldoende structurele middelen om vervolgonderzoek te bekostigen, professionele ondersteuning in te huren of investeringen aan te jagen. Juist in die vervolgstap — het organiseren van samenwerking, het ontwikkelen van concrete businesscases en het aantrekken van publieke en private cofinanciering — zijn continuïteit en slagkracht essentieel.

Voor individuele ondernemers zijn dergelijke opgaven vaak te groot en complex om zelfstandig op te pakken. Overheden, netbeheerders en subsidieregelingen stellen een aantoonbaar collectief met gezamenlijk budget steeds vaker als voorwaarde. Het Stadteland Initiatievenfonds kan hierin ondersteunen doordat er sprake is van structurele middelen en uitvoeringskracht, die kunnen worden ingezet voor gezamenlijke projecten, procesbegeleiding en cofinanciering. Daarmee ontstaat de mogelijkheid om bestaande initiatieven verder te brengen.

Maatschappelijke verbondenheid

Het fonds gaat om veel meer dan ondernemerschap in geldelijke zin. Ten eerste omdat de filosofie van het fonds uitgaat van de collectieve meerwaarde en duurzame inzet. De vergelijking met de ethiek van het klassieke familiebedrijf is op zijn plaats. Het gaat niet om het korte termijnge win en opportunistisch winstbejag. Het gaat om duurzaam investeringsbeleid en het lange termijn perspectief, rekening houdend met de directe omgeving. Ten tweede aangezien maatschappelijke organisaties zelf investeren en daarmee een belangrijk en onlosmakelijk onderdeel zijn van het fonds. Het onderscheid tussen ondernemers en maatschappelijke organisaties is niet overal even zwart-wit. Net zo goed als ondernemers hebben maatschappelijke organisaties klassieke omgevingsbelangen die gediend moeten worden: veiligheid, bereikbaarheid, zichtbaarheid. Vele organisaties definiëren zich zelf net zo goed als ondernemer en zijn dan ook aangesloten bij bestaande ondernemersnetwerken. Zo hebben zowel Gemini als OVM verschillende not-for-profitorganisaties in het ledenbestand zitten.

Maatschappelijke verbondenheid is een thema dat zowel ondernemers als not-for-profitorganisaties bezig houdt. Het fonds kan een belangrijke aanjager zijn van die verbondenheid door (co-)financiering van maatschappelijke projecten zoals het Kersenoogstfeest in Mierlo, het wijkevenement Sterrenslag in Zesgehuchten, Hooipop, en GLOW. Het gaat niet alleen om steunen van dat wat er al is, het biedt juist ook de opening om nieuwe initiatieven te starten. Te denken valt aan wijkgebonden ontmoetingsactiviteiten – zoals in Laarbeek wordt gedaan met het [Dorpsdiner](#) -, ondersteuning van verenigingen en organisaties inzake vrijwilligersbeleid (bv. het collectief poolen van vrijwilligers om uitvoeringskracht te vergroten) en het investeren in lokale, publiek toegankelijke AED's.

Cofinanciering en professionalisering

Veel van de uitdagingen waar ondernemers, verenigingen en collectieven mee te maken hebben, vragen om een steeds professionelere organisatie en uitvoering. Thema's zoals verduurzaming, arbeidsmarkt, gebiedsontwikkeling en digitalisering worden complexer, terwijl subsidieregelingen en samenwerkingsprogramma's juist hogere eisen stellen aan organisatiekracht, continuïteit en financiële onderbouwing. Tegelijkertijd leunen veel lokale initiatieven sterk op vrijwilligers en de inzet van individuen. Hoewel deze betrokkenheid van grote waarde is, leidt dit in de praktijk regelmatig tot beperkte uitvoeringskracht, afhankelijkheid van enkele kartrekkers en moeite om projecten langdurig vol te houden.

Het Stadteland Initiatievenfonds kan bijdragen aan het ondersteunen en versterken van deze bestaande organisaties. Door het fonds in te zetten voor professionele kracht, ontstaat ruimte om vrijwilligers te ontlasten en initiatieven structureler te organiseren. Hierdoor kunnen ondernemersverenigingen en collectieven niet alleen beter inspelen op actuele vraagstukken, maar ook slagvaardiger samenwerken om projecten daadwerkelijk te realiseren. Denk bijvoorbeeld aan de inzet van park-, centrum en fondsmanagement, of specialistische expertise op onderwerpen zoals energie, mobiliteit, subsidies of arbeidsmarkt.

Daarnaast kan een fonds een belangrijke rol spelen bij het aantrekken van externe financiering. Voor veel regionale, provinciale, landelijke en Europese subsidieregelingen geldt dat cofinanciering, gecombineerd met een duidelijk plan van aanpak, belangrijke voorwaarden zijn om in aanmerking te komen. Juist daar ligt voor veel lokale initiatieven een uitdaging: goede ideeën zijn er vaak genoeg, maar het ontbreekt regelmatig aan tijd, capaciteit of financiële ruimte om projecten verder uit te werken en subsidie- of investeringsrijp te maken. Alleen al het opstellen en indienen van subsidieaanvragen op provinciaal, landelijk of Europees niveau vraagt vaak om aanzienlijke tijdsinvesteringen en specialistische expertise.

Dit maakt dat binnen bestaande ondernemersfondsen vaak een duidelijke samenhang zichtbaar is tussen professionalisering en het aantrekken van externe financiering. Fondsen die investeren in professionele ondersteuning en uitvoeringskracht blijken in de praktijk doorgaans beter in staat om subsidies, samenwerkingspartners en aanvullende investeringen van buitenaf aan te trekken. Hoewel het investeren in professionele capaciteit soms als een hoge drempel wordt ervaren, laten ervaringen elders zien dat deze investering zichzelf vaak ruimschoots terugverdient. Niet alleen doordat projecten sneller en effectiever van de grond komen, maar ook doordat beter gebruik kan worden gemaakt van subsidieregelingen en andere financieringsmogelijkheden die anders onbenut zouden blijven. Een relatief beperkte lokale bijdrage kan leiden tot een veelvoud aan aanvullende publieke en private investeringen. Daarmee vergroot een ondernemersfonds niet alleen de uitvoeringskracht van lokale initiatieven, maar ook de mogelijkheid om grotere ambities daadwerkelijk te realiseren.

Praktijkvoorbeeld: Westerveld

Een ondernemersfonds kan een positieve rol spelen bij het versterken van de levendigheid en samenhang binnen een regio. Een inspirerend voorbeeld is het fonds in Westerveld. Het fonds is sinds 2017 actief en recent door de gemeente verlengd voor onbepaalde tijd. Voor de komst van het fonds waren er zes verenigingen actief met een eigen werkgebied. In plaats van die structuur te volgen is besloten om 80% van het fonds aan te wenden via een gemeentebrede overlegtafel (de Koepel), met participatie van de zes verenigingen, en waar iedereen een goed plan kan neerleggen. Het heeft gezorgd voor een dynamische praktijk met een enorme diversiteit aan projecten en menselijke betrokkenheid.

De Westerveldse successen kunnen niet los worden gezien van de keuze om direct vanaf de start te investeren in een vorm van fondsmanagement. Natuurlijk wordt het fonds gedragen door de vele vrijwillige bestuursleden die er tijd en energie insteken. Zij weten zich echter gesteund door een professioneel fondsmanager die zorgt voor de nodige continuïteit. Het fonds heeft er een gezicht mee gekregen, iemand waar je kunt aankloppen met een idee. Bovendien komt samenwerking niet vanzelf tot stand. Je hebt een aanjager nodig, iemand die verbindt en inspireert. En dat vergt meer dan alleen vrijwillige inzet. Daarvoor zijn de opgaven waar ondernemers zich voor gesteld zien te complex geworden. Ze vergen continuïteit, deskundigheid, waarborgen voor kwaliteit en veel samenwerking. Onderlinge samenwerking maar ook samenwerking met externe partners zoals de gemeente.

Het fonds wordt in Westerveld niet enkel gezien als een handig potje voor gemeenschappelijke voorzieningen. Het fonds is een instrument om bredere opgaven mee te adresseren. De projecten dragen bij aan de leefbaarheid van de kernen, de zichtbaarheid van de historie, verspreiding van kennis, het behoud van jong talent, de toeristische aantrekkelijkheid en het vergroten van het onderlinge contact tussen ondernemers en bewoners. De uitwerking is vaak praktisch en herkenbaar, maar er gaat een gedeelde visie achter schuil.

www.ondernemendwesterveld.nl

Arbeidsmarkt, talent en levendigheid

De beschikbaarheid van voldoende en passend personeel is voor veel bedrijven een steeds belangrijkere randvoorwaarde geworden om te kunnen groeien en ondernemen. In vrijwel alle sectoren — van techniek en maakindustrie tot retail, horeca en dienstverlening — ervaren ondernemers grote tekorten op de arbeidsmarkt. Deze tekorten beperken niet alleen de groei mogelijkheden van bedrijven, maar zetten ook de economische vitaliteit van gemeenten onder druk. Tegelijkertijd zorgen bredere demografische ontwikkelingen, zoals vergrijzing en ontgroening, ervoor dat de druk op de arbeidsmarkt naar verwachting verder zal toenemen.

Met name ontgroening vormt voor veel gemeenten een belangrijk aandachtspunt. Jongeren vertrekken vaak tijdelijk uit de regio om elders een opleiding te volgen, wat op zichzelf geen negatieve ontwikkeling hoeft te zijn. De uitdaging ligt vooral in het creëren van de omstandigheden waardoor zij na hun studie ook weer terugkeren. Dat vraagt enerzijds om voldoende zichtbaarheid van lokale bedrijven, carrièremogelijkheden en doorgroeiperspectieven, maar anderzijds ook om een aantrekkelijk woon- en leefklimaat. De beschikbaarheid van woningen, een levendig centrum en voldoende voorzieningen spelen daarin een belangrijke rol. Gemeenten en regio's zetten daarom steeds vaker in op het vroegtijdig verbinden van jongeren aan lokale bedrijven, bijvoorbeeld via stages, bedrijfsbezoeken, onderwijsprojecten en samenwerkingen tussen onderwijs en ondernemers. Juist die eerste kennismaking kan bepalend zijn voor de mate waarin jongeren zich later verbonden blijven voelen met de regio.

Voor Geldrop-Mierlo is dit thema zeer relevant, mede vanwege de ligging nabij Eindhoven en de bredere Brainportregio. Hoewel deze regio veel economische kansen biedt, zorgt zij tegelijkertijd voor een sterke aantrekkingskracht op jong talent en arbeidskrachten. Het risico bestaat dat Geldrop-Mierlo hierdoor steeds meer een woongemeente wordt, waarbij inwoners elders werken, recreëren en hun sociale leven opbouwen. Op langere termijn kan dat ten koste gaan van de levendigheid, het voorzieningenniveau en het lokale ondernemersklimaat. Juist daarom is het van belang om jongeren en talent niet alleen aan de regio, maar ook specifiek aan Geldrop-Mierlo te blijven verbinden.

Het Stadteland Initiatievenfonds kan hierin een belangrijke rol spelen door gezamenlijke initiatieven mogelijk te maken die bijdragen aan zichtbaarheid, binding en levendigheid. Denk bijvoorbeeld aan samenwerkingen met scholen, promotie van lokale bedrijven en sectoren, gezamenlijke stage- en traineeprogramma's, evenementen voor jongeren en initiatieven die bijdragen aan een aantrekkelijk centrum en ondernemersklimaat. Daarmee kan niet alleen gewerkt worden aan het aantrekken en behouden van talent, maar ook aan het behoud van een vitale en toekomstbestendige gemeente.

Praktijkvoorbeeld: Súdwest-Fryslân en Leiden

In zowel Leiden als Súdwest-Fryslân is Technolab actief en ondersteunen de ondernemers dit programma via het fonds. Technolab is een organisatie die in samenwerking met basis- en voortgezet onderwijsinstellingen en bedrijven activerend technisch onderwijs verzorgd. Op deze manier komen kinderen vroeg in aanraking met techniek en technologie en worden hun interesse en talenten aangewakkerd. Technolab Leiden biedt de programma's Groen Doen (over duurzaamheid), Toekomsttaal (programmeren en digitale vaardigheden) en Techniekwijis (technische apparatuur en wetenschap) aan. Daarnaast bieden ze een plek aan (potentiële) zij-instromers om het onderwijsvak te leren kennen. In Súdwest-Fryslân worden per leeftijdscategorie verschillende workshops aangeboden. Deze variëren van een bootje bouwen tot solderen en van het programmeren van een robot tot chemische proefjes.

Praktijkvoorbeeld: Assen

De sport gebruikt het budget als cofinanciering voor de uitvoering van het lokale sportakkoord via het platform Assen Sportstad. Daar vallen vele activiteiten onder zoals een sportloket, periodiek sportcafé, training- en coachingaanbod voor vrijwilligers, gezamenlijk boekingsplatform voor proefflessen, organisatie van grotere sportevents (marathon e.d.), sportverkiezing, verenigingsmonitor met benchmark verenigingen op diverse factoren (voor inzicht en kennis), inzet maatschappelijke dienstdienst jongeren.

Kennis, innovatie en digitalisering

De snelheid waarmee technologische en maatschappelijke ontwikkelingen elkaar opvolgen, neemt sterk toe. Onderwerpen zoals digitalisering, kunstmatige intelligentie en datagedreven werken hebben inmiddels directe invloed op vrijwel iedere sector. Waar innovatie vroeger vooral relevant was voor grote of technologische bedrijven, raakt het vandaag de dag ook detailhandel, horeca, dienstverlening, logistiek en maakindustrie. Voor veel ondernemers ligt de uitdaging daarbij niet alleen in het bijhouden van nieuwe ontwikkelingen, maar vooral in de vraag hoe deze ontwikkelingen praktisch toepasbaar gemaakt kunnen worden binnen de eigen onderneming.

Tegelijkertijd beschikken veel ondernemers, met name binnen het midden- en kleinbedrijf, niet altijd over de tijd, kennis of schaalgrootte om deze ontwikkelingen zelfstandig te volgen en te implementeren. Juist daarom worden samenwerking en kennisdeling steeds belangrijker. Door gezamenlijk op te trekken kunnen ondernemers sneller leren van elkaars ervaringen, wordt kennis toegankelijker en kan innovatiekracht worden versterkt. In steeds meer gemeenten en regio's ontstaan daarom lokale kennisnetwerken, bijeenkomsten en samenwerkingen waarin ondernemers, onderwijs en overheid elkaar weten te vinden rondom actuele thema's.

Voor Geldrop-Mierlo ligt hier een duidelijke kans. De nabijheid van de Brainportregio zorgt ervoor dat technologische ontwikkelingen elkaar in hoog tempo opvolgen. Tegelijkertijd zijn er al diverse contacten gelegd tussen ondernemersverenigingen en de TU Eindhoven, met de ambitie om op verschillende thema's gezamenlijk op te trekken. Tegelijkertijd bestaat het risico dat kennis, innovatie en talent zich vooral concentreren in Eindhoven en omliggende innovatiecampussen. Juist daarom kan het van meerwaarde zijn om ook lokaal sterker in te zetten op kennisdeling, innovatie en ondernemersontwikkeling, zodat bedrijven in Geldrop-Mierlo aangesloten blijven op nieuwe ontwikkelingen en kansen.

Het Stadteland Initiatievenfonds kan hierin een faciliterende en verbindende rol spelen. Denk bijvoorbeeld aan het organiseren van workshops, inspiratiesessies en kennisevenementen rondom thema's zoals AI, cybersecurity en innovatie. Ook kan het fonds bijdragen aan het versterken van lokale netwerken en samenwerkingen tussen ondernemers, onderwijsinstellingen en regionale partners. Daarmee ontstaat niet alleen meer toegang tot kennis en innovatie, maar wordt ook gewerkt aan een toekomstbestendig en sterk verbonden ondernemersklimaat binnen Geldrop-Mierlo.

Praktijkvoorbeeld: Gorinchem

In Gorinchem werken onderwijs, overheid en bedrijfsleven samen in het i_lab. Het i_lab bevindt zich op de "innovatiecampus" in de stad. Zowel leerlingen van aangesloten scholen als medewerkers van de aangesloten bedrijven kunnen langskomen om nieuwe technologische ontwikkelingen te zien en te gebruiken. Het doel is om innovatief onderwijs aan te bieden en zo uiteindelijk meer technisch geschoold personeel in de regio te krijgen en aan de regio te binden. Projecten die het i_lab aanbiedt, zijn bijvoorbeeld: dronetechnologie, huis van nu (energietransitie), zorg voor later (zorgtechnologie) en lasrobotisering. Bovendien worden er middagen voor werkzoekenden gehouden waar regionale werkgevers spreken of een workshop geven. Het i_lab wordt gezamenlijk bekostigd door ondernemers, overheid en onderwijsorganisaties.

4. Uitgangspunten Stadteland Initiatievenfonds

De systematiek van een gemeentebreed fonds is geen generiek model dat kant-en-klaar op Geldrop-Mierlo wordt gelegd. Aan de hand van gesprekken met de stuurgroep, individuele gesprekken met partijen en bijeenkomsten hebben we input verzameld over de lokale context. Die context is belangrijk in het uitdenken van een goed passend lokaal model. Dit hoofdstuk beschrijft aan de hand van een aantal uitgangspunten hoe het fonds aansluit op de lokale werkelijkheid.

4.1 Aansluiting bij bestaande collectiviteit

In Geldrop-Mierlo bestaat al een rijke structuur van collectieven en organisaties. Het Stadteland Initiatievenfonds bouwt hierop voort in plaats van een nieuwe laag toe te voegen:

- Ondernemersvereniging Gemini — industrie en nijverheid Geldrop en Mierlo
- Ondernemersvereniging Mierlo (OVM) — breed ledenbestand in Mierlo
- Coöperatie De Hooge Akker— bedrijventerreinorganisatie
- Centrummanagement Geldrop en Mierlo — al actief via de Reclamebelasting
- Sportraad Geldrop-Mierlo — koepel van lokale sportverenigingen
- ZLTO de Peel — vertegenwoordiger van de landbouwsector

Waar de collectiviteit nog ontbreekt — zoals op verschillende terreinen, in de wijken en in het buitengebied – zal het fonds zorgen voor opbouw ervan. Het fonds is daarmee ook een aanjager van organisatievorming.

4.2 Voor en door ondernemers en organisaties

Het Stadteland Initiatievenfonds is wezenlijk anders dan een gemeentelijk subsidieloket. Het geld is van de bijdragers zelf — ondernemers en organisaties die via de OZB meebetalen. Zij beslissen, via hun gebiedsorganisaties, over de besteding. De gemeente heeft uitsluitend een inningsfunctie: zij verzorgt de administratieve verwerking en draagt de middelen integraal over aan de op te richten Stichting Stadteland Initiatievenfonds. Zij geeft geen aanwijzingen over bestedingen en heeft geen zitting in het bestuur.

Dit principe — voor en door ondernemers én organisaties — is de ruggengraat van het model. Het zorgt voor eigenaarschap, snelheid en relevantie. Initiatieven worden gedragen omdat de bijdragers zelf hebben meebeslist, niet omdat de gemeente ze heeft opgelegd.

De gemeente is meer dan enkel een financieel doorgeefluik om tenminste twee redenen.

1. De gemeente en het fonds (en daaraan verbonden collectieven) zullen in de praktijk veel samenwerken. We schetsten in dit rapport al diverse opgaven die zowel een publieke als een private component kennen: verduurzaming, arbeidsmarkt, maatschappelijke verbondenheid, levendige centra, vitale wijken. Met de komst van het fonds zal die samenwerking tussen gemeente en ondernemers/organisaties een impuls krijgen. In die zin is er een belangrijke meerwaarde voor de gemeente bij de komst van het fonds. Er komen meer en beter georganiseerde samenwerkingspartners bij om resultaten te boeken op betekenisvolle onderwerpen.
2. De gemeente is zelf eigenaar en gebruiker van diverse maatschappelijke panden (gemeentehuis, onderwijs, sportaccommodaties, cultuur). De gemeente investeert als privaatrechterlijke partij net zo goed in het Stadteland Initiatievenfonds. Het uitgangspunt is daarbij wel dat de gemeente die vastgoedpositie niet gebruikt om alsnog (politiek) te sturen. Natuurlijk is het zaak om de diverse gebruikers van gemeentelijk vastgoed wél bij het fonds te betrekken. Juist de participatie van onderwijs, sport, cultuur leidt tot veel dynamiek en boeiende cross-overs.

4.3 Communicatie en draagvlak

Een Stadteland Initiatievenfonds staat of valt met zichtbaarheid. Bijdragers die niet begrijpen wat er met hun geld gebeurt, zullen het fonds niet als zinvol ervaren. De stuurgroep benadrukt het belang van transparante en actieve communicatie:

- Periodieke communicatie over de resultaten die worden geboekt via verschillende kanalen (website, nieuwsbrieven, digitale platforms) zodat het fonds gaat leven bij de betrokkenen
- Laagdrempelige toegang tot het fonds, een beroep kunnen doen op een fondsmanager die besturen en plannenmakers begeleidt en ontzorgt
- Jaarlijkse verantwoording via een openbaar jaarverslag, met inzicht in bestedingen per trekkingsgebied
- Actief gesprekken aangaan met partijen, organisatie van bijeenkomsten met breed uitnodigingsbeleid, inspiratie en kennis aanbieden

Het fonds moet ook gaan werken als ontmoetingsplatform. Organisaties die normaal gesproken nauwelijks contact hebben, vinden elkaar via het fonds. Dat vergroot het draagvlak en leidt tot onverwachte samenwerkingen.

4.4 Experiment en organische groei

Het Stadteland Initiatievenfonds start als een experiment van vijf jaar. Die aanlooperperiode biedt ruimte om het fonds in te richten, te leren en bij te sturen. Er zijn drie dimensies waarop organische groei wordt verwacht:

- **Tarief.** Er wordt bewust gekozen voor een beperkt starttarief. Liever dat bij succes het tarief verder kan worden opgebouwd dan dat op voorhand te fors wordt ingezet en er te veel reserves ontstaan. Het fonds is geen boerenleenbank, het geld moet rollen. Te laag inzetten zou weer onverstandig zijn, daarmee kan het fonds de verwachtingen niet inlossen. Het fonds moet minimaal enige professionaliteit en tevens nog het nodige projectgeld bieden om zaken in gang te zetten. Vanuit de landelijke praktijk is de stelregel dat een minimale omvang van 300.000 noodzakelijk is om die professionele organisatie te kunnen opbouwen.
- **Samenwerking tussen gebieden.** Een gezamenlijk fonds zonder schotten aan de voorkant biedt de meeste slagkracht en grootste kans op samenwerking en cross-overs. Het Sliedrechtse model (zie ook hoofdstuk 2.3) sprak bij de stuurgroep tot de verbeelding. Maar partijen moeten wennen aan collectief met elkaar investeren. Een systeem van trekkingsrechten waarbij ieder gebied een eigen budget heeft biedt dan houvast. Het is gemakkelijker om het collectieve belang te duiden voor een afgebakend gebied, dan voor een hele gemeente. Het bestuur van het fonds heeft – samen met de beoogde fondsmanager – de taak om het gesprek tussen gebieden te bevorderen en kruisbestuiving mogelijk te maken. De verwachting is dat crossovers en gebiedsoverstijgende samenwerking organisch zal groeien naarmate het fonds resultaten boekt. Dat kan aanleiding zijn om na vijf jaar kritisch te kijken naar de organisatie, wellicht dat een meer gezamenlijke aanpak dan wel opportuun is.
- **Type bestedingen.** In de startperiode van het fonds is het zaak om zichtbare resultaten te boeken met een aantal concrete activiteiten. Het vestigen van parkmanagement op terreinen met KVO-certificering¹, een grote openbedrijvendag in samenwerking met het onderwijs, een paar aansprekende evenementen in centra en wijken, een open boerderijdag of hap- en traproute in het buitengebied. Vervolgens is het zaak om hierop voort te bouwen, en ook de grotere (strategische) thema's aan bod te laten komen (verduurzaming, arbeidsmarkt, netcongestie, cofinanciering binnenhalen, etc.). De praktijk van andere fondsen laat zien dat die groei in type bestedingen vaak vrij organisch verloopt. Overigens moet die doorontwikkeling niet worden gezien als lineair en statisch proces. Ook in de startperiode kan al worden gestart met een onderwerp als netcongestie gezien de urgentie, en ook in latere jaren blijft de sfeerverlichting en de beveiliging van belang.

In het vijfde jaar vindt een evaluatie plaats op initiatief van het fondsbestuur. Op basis van de ervaringen en resultaten wordt een advies neergelegd bij de gemeenteraad over continuering, aanpassingen of uitbreiding waarna de raad besluit.

¹ Keurmerk Veilig Ondernemen, structurele veiligheidsaanpak in samenwerking met gemeente, politie, brandweer. Leidt tot stevige reductie van verzekeringspremies voor alle op terrein gevestigde bedrijven.

Daarnaast is in de stuurgroep besproken om na drie jaar een tussentijdse evaluatie uit te voeren. Deze is met name gericht op de vraag of de gekozen opzet in de praktijk voldoende meegroeit met de beoogde organische ontwikkeling, zowel in financiële zin (toereikendheid van het budget) als in territoriale zin (afbakening en werking van de trekkingsgebieden t.o.v. gemeentebrede ambities). Deze tussenevaluatie biedt de mogelijkheid om tijdig bij te sturen waar nodig, zonder dat de structurele systematiek en het bestaansrecht van het fonds ter discussie worden gesteld.

4.5 Gebiedsgewijze organisatie

De wens is dus om het fonds in aanleg te verdelen over verschillende gebieden. In deze trekkingsrechten bepalen ondernemers en maatschappelijke organisaties gezamenlijk hun doelstellingen en ambities. Door de verdeling in deze gebieden doen we recht aan de diversiteit van de economie en uiteenlopende belangen van partijen. Tegelijkertijd waken we ervoor dat het fonds niet te veel versnipperd wordt. Te veel gebieden aanwijzen zou ten koste gaan van de slagkracht en een oneigenlijk groot beroep leggen op vrijwillige inzet – ieder gebied zal immers zijn eigen kartrekkers nodig hebben om de boel in gang te zetten.

We komen tot de volgende zes werkgebieden.

- **Bedrijventerreinen & Landbouw**
- **Centrum Geldrop**
- **Wijkmanagement Geldrop-Oost**
- **Wijkmanagement Geldrop-West**
- **Centrum Mierlo**
- **Wijkmanagement Mierlo**

In de hieropvolgende tekst geven we per gebied een inhoudelijke toelichting.

Bedrijventerreinen en landbouw

Geldrop-Mierlo kent in totaal formeel negen bedrijventerreinen, waaronder een middelgrote en diverse kleinere terreinen (inclusief terreinen met één of slechts enkele bedrijven). Hieronder een overzicht van de terreinen met een aantal basisfeiten ontleend aan de monitor bedrijventerreinen van de provincie.

<i>Terrein</i>	<i>Bruto- oppervlakte</i>	<i>Aantal bedrijven</i>	<i>Aantal banen</i>	<i>Parkmanagement</i>
<i>De Spaarpot (G)</i>	60,8 ha.	120	1930	Nee
<i>De Hooge Akker (G)</i>	23,8 ha.	30	450	Ja
<i>De Smaale (M)</i>	24,0 ha.	60	490	Nee
<i>Emopad (G)</i>	14,8 ha.	70	650	Nee
<i>Oudven (M)</i>	9,8 ha.	70	310	Nee
<i>Vlier-Hulst (G)</i>	6,1 ha.	20	110	Nee
<i>De Bijenkorf (M)</i>	3,1 ha.	10	120	Nee
<i>Bleekvelden (G)</i>	1,8 ha.	10	80	Nee
<i>De Barrier (G)</i>	3,5 ha.	< 10	110	Nee

De Provincie wijst op het grote belang van een goede organisatiegraad op een bedrijventerrein. De aanwezigheid van een vorm van parkmanagement wordt als een basisvoorziening gezien. Parkmanagement is de werkvorm gericht op het verbeteren van de omgevingskwaliteit en representativiteit van bedrijventerreinen. Dit gebeurt door professionele en collectieve inzet op het gebied van de openbare ruimte, veiligheid, mobiliteit en duurzaamheid. Praktisch gaat het om investeringen in onder meer camerabeveiliging, collectieve alarmopvolging, periodieke schouwrondes (met gemeente, politie, brandweer), vergroening, bewegwijzering en strooirondes. Een professionele parkmanager zorgt voor de uitvoering, communicatie en coördinatie en is het aanspreekpunt voor alle ondernemers op het terrein. In de praktijk is het werkveld van de parkmanager steeds breder geworden en komen ook strategische vraagstukken aan bod zoals energietransitie, netcongestie, samenwerking met onderwijs, circulariteit, waterproblematiek, mobiliteitsoplossingen en organisatie van kennis en kunde bijeenkomsten over diverse onderwerpen (cybercrime, AI, bedrijfsopvolging, verduurzaming). Een blik op de website van de parkmanagementorganisatie in Helmond laat zien hoe breed het takenpakket in de praktijk kan zijn.²

De praktijkervaring uit Helmond, Laarbeek, Deurne is dat een bundeling van organisatiekracht wenselijk is om te komen tot schaalvoordeel en een effectieve aanpak. In alle drie de gemeenten worden alle terreinen bediend door één professionele parkmanagementorganisatie. Per terrein wordt gewerkt met gebiedscommissies om de lokale aansturing te borgen. Bij kleinere terreinen wordt veelal gewerkt met ambassadeurs. Voor Geldrop-Mierlo is deze aanpak instructief en gezien de nabijheid kan worden voortgebouwd op deze bewezen methodiek.

De landbouwsector (ZLTO de Peel) geeft aan dat aanhaken bij deze professionele werkorganisatie het meest voor de hand ligt gezien de gedeelde problematiek rond netcongestie en duurzame energieoplossingen. Bovendien zou het landbouwbudget te beperkt zijn om echt impact te kunnen maken. Het aanhaken bij een professionele werkorganisatie biedt in dat opzicht veel voordelen. De landbouw zou daarbij een eigen commissie / ambassadeur kunnen aanwijzen.

Centrum Geldrop en Centrum Mierlo

De kerngebieden van zowel Geldrop als Mierlo hebben al een werkend financieringsmodel via de Reclamebelasting en het centrummanagement. Het Stadteland Initiatievenfonds heeft als doel deze bestaande structuren te borgen en structureel te versterken. Beide gebieden ontvangen in dit initiatief een eigen trekkingsrecht, maar vanwege de vergelijkbare systematiek worden zij hier gezamenlijk besproken. Centrummanagement Geldrop is de trekkingsgerechtigde organisatie in Geldrop en Centrummanagement Mierlo die in Mierlo.

De bestaande Reclamebelasting wordt afgestemd op het nieuwe fonds, zodat er een coherent financieringsstelsel voor de centra ontstaat. De tarieven van de Reclamebelasting liggen op een hoger niveau dan het beoogde tarief voor het Stadteland Initiatievenfonds. Daarmee zijn de opbrengsten via de Reclamebelasting een stuk hoger dan via het fonds zouden worden gegenereerd. Om dit te ondervangen wordt gekozen voor een gelaagde systematiek waarbij de centrumorganisaties de basisfinanciering nog steeds ontvangt via de Reclamebelasting, en een aanvullen deel realiseren via het trekkingsrecht uit het Stadteland Initiatievenfonds.

² www.bedrijventerreinenhelmond.nl

De centrumorganisaties kunnen gewoon blijven werken met één begroting en verantwoording, waarvan zowel de gemeente een afschrift krijgt (voor aanvraag Reclamebelasting) als het fonds (voor aanspraak op eigen trekkingsrecht). Naar verwachting zullen de totale opbrengsten voor de centrumorganisaties licht groeien, door de toevoeging van vastgoed (eigenaren betalen bij de huidige Reclamebelasting niet mee, in het fonds straks wel).

In dit proces wordt de aanpassing van de verordening voor de Reclamebelasting integraal meegenomen. In goed overleg en in samenspraak met de centrumorganisaties van zowel Geldrop als Mierlo wordt het plan verder in detail uitgewerkt, waarbij de praktische en financiële uitwerking gezamenlijk wordt verfijnd. Daarbij wordt gewerkt aan een nader te bepalen percentage korting op de huidige Reclamebelasting. Met deze aanpassing wordt dubbele belasting waar mogelijk voorkomen, waardoor de overgrote meerderheid van de huidige RB-plichtigen in de nieuwe situatie nagenoeg dezelfde investering doen in het collectief. Tegen de tijd van besluitvorming zullen deze aanpassingen concreet worden uitgewerkt en vastgesteld.

Wijkmanagement: Geldrop-Oost, Geldrop-West en Mierlo

Buiten het centrum kent Geldrop een gevarieerde economische en maatschappelijke structuur, met onder meer zorg, onderwijs, sport, cultuur en verspreide bedrijvigheid. In aansluiting op de gemeentelijke organisatie en bestaande wijkstructuren wordt daarbij een onderscheid gemaakt tussen Geldrop-Oost en Geldrop-West. Deze opdeling sluit aan op de werkgebieden van de gemeente en maakt het mogelijk om beter aan te sluiten bij bestaande wijkorganisaties en gemeentelijke investeringsagenda's. Beide gebieden beschikken reeds over actieve wijkstructuren, waardoor op bestaande netwerken kan worden voortgebouwd.

Op eenzelfde wijze is het voorstel om een trekkingsrecht voor de wijken van Mierlo in te richten. Het woord 'wijk' is hier ietwat breed geformuleerd aangezien we ook het buitengebied hierbij nemen. In Mierlo is het nog een open vraag of dit wijkenbudget een logische plek heeft bij de Ondernemersvereniging Mierlo – waar immers ook veel ondernemers uit de wijken en het buitengebied zijn aangesloten – of dat ook hier een onafhankelijke commissie beter past. Mocht er een positie voor de OVM zijn weggelegd dan ligt het wel voor de hand om ook de not-for-profit sectoren hier goed bij te betrekken gezien het feit dat ze voor een belangrijk deel bijdragen.

In het vervolg van het traject worden voor alle drie deze trekkingsgebieden met diverse relevante stakeholders gesprekken gevoerd om te bepalen welke governance-structuur het beste aansluit.

5. Het Stadteland Initiatievenfonds Geldrop-Mierlo

Dit hoofdstuk beschrijft de concrete inrichting van het Stadteland Initiatievenfonds: het tarief, de experimenteerperiode, het bestuur, de aanvraagcriteria en de trekkingsrechten per gebied.

5.1 Tarief en fondsomvang

Het tarief is vastgesteld op €65 per €100.000 WOZ-waarde. Dit tarief ligt in het midden van het landelijke spectrum en is na overweging van diverse bedrag gekozen in overleg met de stuurgroep. Op basis van het gemeentelijke WOZ-bestand levert dit een fonds op van circa €444.000 per jaar.

Parameter	Waarde
Tarief	€ 65 per € 100.000 WOZ-waarde
Verdeelsleutel	55% eigenaar · 45% gebruiker
Geraamd fondsvolume	± € 444.000 per jaar
Inning	Via gemeente (OZB-opslag), integraal overgedragen aan Stichting

De verdeelsleutel van 55%/45% sluit aan op de bestaande OZB-verhouding voor niet-woningen in de gemeente. Over een pand dat leeg staat wordt alleen de OZB-eigenarenbelasting betaald.

5.2 Experimenteerperiode van vijf jaar

Het Stadteland Initiatievenfonds start voor een periode van vijf jaar. In dat vijfde jaar vindt een evaluatie plaats op initiatief van het fondsbestuur, in nauwe afstemming en samenwerking met de gemeente en de trekkingsgebieden. Op basis van deze evaluatie besluit de raad over de continuering van het fonds.

De experimenteerperiode biedt politieke legitimatie voor de invoering, terwijl ondernemers en organisaties weten dat het fonds op termijn wordt geëvalueerd op bewezen meerwaarde.

5.3 Onafhankelijk bestuur

Het fonds wordt beheerd door een onafhankelijke Stichting Stadteland Initiatievenfonds Geldrop-Mierlo. Bestuursleden die zitting nemen in de stichting hebben een onafhankelijke signatuur en zijn niet verbonden aan een van de bestaande collectieven. De gemeente heeft geen zitting in het bestuur, vanuit de gedachte dat het een fonds voor en door ondernemers en lokale organisaties moet worden. Wel is het mogelijk dat iemand van de ambtelijke staf als adviseur aansluit bij de bestuursvergadering om onderling informatie uit te wisselen en de lijnen kort te houden.

De verantwoordelijkheden van het bestuur zijn als volgt:

- Bewaken van de financiële integriteit en zorgen voor transparante verantwoording;
- Stimuleren van de organisatiegraad in niet of beperkt georganiseerde gebieden;
- Ondersteunen van gebieden en initiatiefnemers met kennis, organisatiekracht en inspiratie;
- Stimuleren van samenwerking tussen de trekkingsgebieden en cross-overs realiseren waar mogelijk;
- Actief communiceren over bestedingen en ontwikkelingen via een jaarverslag (met accountsverklaring) en diverse publieke kanalen (website, nieuwsbrief, digitale community-platforms);
- Afstemming met de gemeente en bewaken van de principes van non-interventie en non-substitutie.

Om deze taken op adequate wijze uit te voeren kan het fonds zich laten bijstaan door een professionele fondsmanager. Gezien de landelijke praktijkervaring behoort een dergelijke investering ook tot de aanbeveling. Van het totale fondsvolume wordt 15% centraal gereserveerd voor de professionele werkorganisatie: fondsmanager, administratie en communicatie. De overige 80% wordt verdeeld over de trekkingsgebieden naar rato van inleg.

5.4 Aanvraagcriteria

Binnen de trekkingsgebieden bepalen de partijen gezamenlijk waarvoor ze het fonds willen inzetten. De kunst van het fonds is om gebieden en initiatiefnemers zoveel mogelijk de ruimte te bieden om zoveel mogelijk creativiteit en innovatie aan te boren. Tegelijkertijd is het wel goed om enige criteria aan een aanvraag te verbinden. Die criteria moet gebieden helpen om tot goed doordachte en evenwichtige plannen te komen. De criteria waarborgen dat middelen effectief, transparant en conform de fondsgedachte worden ingezet. We geven hieronder een voorzet voor deze criteria, ontleend aan de praktijk in andere fondsen.

1. De activiteit is representatief voor het betrokken gebied (of gebieden indien gedragen door meerdere gebieden);
2. De activiteit dient een collectief doel in de gemeente Geldrop-Mierlo
3. De activiteit moet nog plaatsvinden;
4. De aanvraag wordt ingediend door of namens de trekkingsgerechtigde organisatie van het betrokken gebied;
5. De activiteit conflicteert niet met andere activiteiten in de gemeente;
6. Er is voldoende budget beschikbaar in het gebied om de activiteit te kunnen betalen;
7. De aanvraag dient niet om exploitatietekorten te dekken;
8. Bij voorkeur wordt gebruikt gemaakt van de inzet van lokale bedrijven en dienstverleners voor de uitvoering (koop lokaal);
9. De activiteit betreft geen reguliere gemeentelijke taak;
10. De aanvraag is onderbouwd met een gespecificeerde en realistische begroting.

5.5 Trekkingsrechten per gebied

Ieder trekkingsgebied ontvangt een budget naar rato van de WOZ-inleg van de bijdragers in dat gebied. De trekkingsgerechtigde organisatie bepaalt zelf — binnen de aanvraagcriteria — hoe dit budget wordt besteed. 15% van het totale fondsvolume wordt centraal gehouden voor de professionele werkorganisatie. In de tabel hieronder worden de budgetten per gebied weergegeven. De budgetten hangen samen met de vastgoedwaarde in een gebied. Meer vastgoed betekent, logischerwijs, een hoger gezamenlijk budget. De budgetten zijn gebaseerd op de cijfers met peildatum 01-01-2025. Er kunnen — kleine — fluctuaties komen in de bedragen door waardeontwikkelingen of de bouw van nieuwe bedrijfsvestigingen. Het advies is om circa eens per drie jaar een update uit te voeren om zicht te houden op veranderingen. De bedragen in de tabel zijn naar beneden afgerond op hele duizendtallen. Hierdoor kan de optelsom van afzonderlijke bedragen afwijken van de vermelde totalen.

Bestedingsgebied	Opbrengsten
Bedrijventerreinen & Landbouw	€ 165.000
Bestaande uit:	
• De Barrier	€ 2.000
• De Bijenkorf	€ 4.000
• De Bleekvelden	€ 3.000
• De Hooge Akker	€ 24.000
• De Smaale	€ 20.000
• De Spaarpot	€ 63.000
• Emopad	€ 17.000
• Hulst-Vlier	€ 6.000
• Oudven	€ 12.000
• Agrarische sector	€ 10.000
Centrum Geldrop	€ 28.000
Geldrop-Oost	€ 42.000
Bestaande uit:	
• Braakhuizen	€ 31.000
• Coevering	€ 11.000
Geldrop-West	€ 76.000
Bestaande uit:	
• Akert	€ 9.000
• Genoenhuis	€ 4.000
• Skandia	€ 2.000
• Zesgehuchten	€ 13.000
• Centrum (buiten reclamebelastinggebied)	€ 40.000
• Buitengebied Geldrop (excl. agrarische sector)	€ 6.000
Centrum Mierlo	€ 16.000
Mierlo Wijkeconomie	€ 48.000
Bestaande uit:	
Kerkakkers	€ 5.000
Luchen	€ 4.000
Neerakkers	€ 8.000
Centrum (buiten reclamebelastinggebied)	€ 9.000
Buitengebied Mierlo (excl. agrarische sector)	€ 21.000
Gemeentebreed aandeel (15%)	€ 66.000
Totaal	€ 444.000

Bijlage 1: Infographic voorstel Stadteland Initiatievenfonds

Stadtelandfonds Geldrop-Mierlo

Blaauwberg
Juni 2028

1. Doel van het Stadtelandfonds

Eén gemeentebreed investeringsfonds, vóór en dóór ondernemers én maatschappelijk middenveld — stabiele backbone voor gezamenlijke projecten, voortbouwend op bestaande centrumfondsen en de landelijke praktijk van ondernemersfondsen.

2. Wijze van organisatie

- Omschakeling Stichting Stadtelandfonds bestuurt het fonds
- Gemeente: alleen inningsfunctie (OZB-optieg), geen sturing
- Tarief €5 of €1.000 WOZ: 55% eigenaar – 45% gebruiker
- 20% centraal, 80% naar trekkinggebieden na rato WOZ
- Start als 5-jarig experiment, evaluatie in het 5e jaar

3. Non-interventie & non-substitutie

Non-interventie Geen gemeentelijke sturing op bestedingen. Ondernemers en organisaties beslissen zelf, via gebiedsorganisaties.

Vastgelegd in convenant met de gemeente: jaarlijkse verantwoording; praktisch: non-substitutie leidt juist tot méér publieke cofinanciering, niet minder.

4. Gezamenlijke thema's

Energietransitie	Arbeidsmarkt	Sfeer & levendigheid	Evenementen
Netongestie	Circulariteit	Innovatie & digitalisering	Veiligheid
Toerisme & recreatie	Klimaatadaptatie	Vitale wijken en buitengebied	Parkmanagement

5. Verwachte resultaten

Faciliterende en vraag-gestuurd kader — geen vastomlijnd programma; initiatieven ontstaan vanuit de praktijk.

Hogere organisatiegraad	Meer collectieve investeringen	Basis op orde (veiligheid, promotie)	Werk maken van strategische opgaven
✓	✓	✓	✓

Bind en van co-financiering ✓

Verdeling in trekkingsrechten (±€350.000/jaar)

Gebied	Trekkingsgerechtigde organisatie	Trekkingrecht
Bedrijventerreinen & Landbouw	Parkmanager/ontwikkelaar + Landbouwcommissie ZLTO	€ 114.000
Centrum Geldrop	Centrummanagement Geldrop	€ 20.500 (+€ 70.000 RB)
Wijkmanagement Geldrop	Omschakelingscommissie	€ 86.000
Centrum Mierlo	Centrummanagement Mierlo	€ 14.800 (+€ 29.500 RB)
Wijkmanagement Mierlo	OVM / omschakelingscommissie	€ 11.900
Centrale werkorganisatie (20%)	Stichting Stadtelandfonds Geldrop-Mierlo	±€ 70.000
Totaal fondsen		±€ 350.000

Bijlage 2: Voorbeeldprojecten uit andere fondsen

Maatschappelijke initiatieven

Fonds	Wat?
Alblasserdam	<u>Basisschool kinderen toegang geven tot muziek lessen</u> <u>Onderwijsroute</u> <u>RUN-SWIM-RUN VOOR GROEPEN ACHT</u>
Assen	<u>Sportakkoord II</u>
Delft	<u>Science Day</u> <u>Verduurzaming Sportpark Tanthof Zuid</u> <u>Hackaton; studenten verbinden met Hordijk</u> <u>Fitnessbaan</u>
Dordrecht	<u>Basisscholen gaan voor kunst</u> <u>Panel afvalscheiding</u>
Gorinchem	<u>i_Lab</u>
Hardinxveld-Giessendam	<u>Bootreis bewoners Jupitercomplex</u> <u>Sport en muziek bewoners verzorgingshuizen</u> <u>Paashazen langs dorpskernen en verzorgingshuizen</u>
Nieuwkoop	<u>Techniek driedaagse</u>
Utrecht	<u>Inspiratie</u> <u>Science Week</u>
Leeuwarden	<u>Foto exposities</u> <u>8- dag</u>
Westerveld	<u>Verschillende projecten</u>

Gebieds/sectoroverstijgende initiatieven

Fonds	Wat?
Alblasserdam	<u>Next level</u> <u>AED's</u>
Delft	<u>Waterbus</u>
Dordrecht	<u>Werken aan biodiversiteit</u> <u>E-wheels</u> <u>Leen een e-bike</u>
Utrecht	<u>Inspiratie</u> <u>Gebiedsscan NL Greenlabel</u> <u>HKU exposure; studenten kleuren de stad</u> <u>Impact fair</u> <u>Up to do good</u>
Westerveld	<u>Verschillende projecten</u>

Bedrijventerreinen

Fonds	Wat?
Delft	<u>Collectieve inkoop zonnepanelen</u> <u>Entrepreneurship Day Delft 2025</u> <u>Onderzoek mobiliteit in zuidelijk deel van Delft</u>
Dordrecht	<u>Pilot afvalscheiden</u>
Hardinxveld-Giessendam	<u>Kansen- en Verbeterpuntenonderzoek op Bedrijventerrein Langeveer</u>
Helmond	<u>Smart Synergy</u>
Laarbeek	<u>Parkmanagement</u> <u>Open bedrijvendag</u>
Súdwest-Fryslân	<u>Werkfestival</u>
Utrecht	<u>Inspiratie</u> <u>Vergroening</u> <u>Duurzame mobiliteit en relatiebinding</u>
Westerveld	<u>Verschillende projecten</u>

Centra en wijken

Fonds	Wat?
Delft	<u>Open Monumentendag Delft 2024</u> <u>Delftse Keramiek Dagen 2025</u>
Dordrecht	<u>Dordrecht pakt uit</u>
Enkhuizen	<u>Etalage van de stad</u>
Enkhuizen	<u>Cultuurkrant De Drom</u>
Hardinxveld-Giessendam	<u>Moonlightshopping in Boven-Hardinxveld</u>
Helmond	<u>Evenementen</u>
Laarbeek	<u>Verschillende projecten</u> <u>Ondernemers in het licht</u>
Utrecht	<u>Inspiratie</u> <u>Burendag</u> <u>Wandelroute</u>
Westerveld	<u>Verschillende projecten</u>

Buitengebied

Fonds	Wat?
Deurne	<u>Project Groen Gas</u> <u>Boerderijdag</u> <u>Buitengebied in Beeld</u>
Hardinxveld-Giessendam	<u>Ontdek de Drechtsteden: Een nieuw platform voor recreatie, cultuur en sport</u>
Laarbeek	<u>Verschillende projecten</u> <u>Laarbeek-app</u>
Leeuwarden	<u>Tour de boer</u> <u>Ontwakend landschap</u>
Utrecht	<u>Inspiratie</u> <u>Sport</u> <u>BUILD!</u>
Westerveld	<u>Verschillende projecten</u>